

Mirovne operacije kot sredstvo zagotavljanja nacionalne varnosti?

Jelena Juvan, Obramboslovni raziskovalni center UL-FDV

Namen prispevka

Namen prispevka je predstaviti interese in razloge za sodelovanje pripadnikov Slovenske vojske in policije v misijah v tujini. Od leta 1997, ko je Slovenija s svojimi vojaki in policisti začela sodelovati v mirovnih operacijah, se pojavlja dvom o smiselnosti takšnega sodelovanja, predvsem v luči zagotavljanja nacionalne varnosti. Medtem ko je pri sodelovanju v misijah, ki se izvajajo na območjih v neposredni bližini dvom manjši, stopnja sprejemljivosti s strani slovenske javnosti pa večja, pa je dvom bistveno večji glede sodelovanja v bolj oddaljenih misijah.

Metodologija

Prispevek temelji na pregledu obstoječih uradnih dokumentov o sodelovanju v misijah v tujini, ki jih je sprejela država Slovenija. Uporabljena bo metoda sekundarne analize virov in deskriptivna metoda.

Ugotovitve

Prispevek bo ponudil odgovor na temeljno raziskovalno vprašanje, ki se glasi ali se preko sodelovanja v misijah v tujini, tudi v najbolj oddaljenih območjih sveta, dejansko zagotavlja tudi slovenska nacionalna varnost, če jo razumemo v ožjem pomenu besede. Poraja se tudi vprašanje ali ne gre nemara zgolj za izpolnjevanje obveznosti, ki se jih je Slovenija obvezala izpolnjevati s tem, ko je postala polnopravna članica v nekaterih mednarodnih organizacijah. Ena izmed ugotovitev je, da se ne-sprejemljivost sodelovanja vojakov in policistov v misijah v tujini odraža v padcu javne podpore takšnim misijam med slovenskim prebivalstvom, kar so zaznali tudi raziskave javnega mnenja.

Izvirnost prispevka

Ugotovitve prispevka so izvirne, ker poskuša opredeliti sodelovanje v mirovnih operacijah skozi prizmo zagotavljanja nacionalne varnosti v ožjem pomenu besede.

Ključne besede: mirovne operacije, policija, nacionalna varnost, Slovenska vojska, javno mnenje

1 Uvod

Sodelovanje v mirovnih operacijah je za vsako državo »častno dejanje in izjemna politična naložba« (Jelušič in drugi, 2006: 229). Je dokaz, da je presegla sebične interese zagotavljanja svoje varnosti na mejah države in varnost svojih državljanov razume v kontekstu svetovnega miru in varnosti. Če bi takšno stališče bilo splošno sprejeto, potem se vse dileme in razprave glede sodelovanja SV v mirovnih operacijah, ter dvomi glede nacionalnega interesa, niti ne bi pojavljali. Pa vendar, je realnost nekoliko drugačna, in na mirovne operacije se ne gleda izključno z idealiziranega vidika, ampak je pri tem prisotna tudi močna kritična presoja. V razpravah o slovenskem sodelovanju v omenjenih misijah se pogosto postavlja vprašanje zagotavljanja nacionalne varnosti. Pričujoči članek bo tako poskušal najti odgovor na vprašanje ali se preko sodelovanja v misijah v tujini, tudi v najbolj oddaljenih območjih sveta, dejansko zagotavlja tudi slovenska nacionalna varnost, če jo razumemo v ožjem pomenu besede.

Leto 1997 je bilo prelomno leto za aktivnejšo vlogo Slovenije kot članice mednarodne skupnosti pri zagotavljanju mednarodnega miru in varnosti, saj so se tega leta prvič na misijo v tujino napotili tako pripadniki Slovenske vojske (SV) kot tudi prvi civilni policisti. Delovanje v tujini je bilo za slovenske

oborožene sile, ki so zrasle na osnovi doktrine teritorialne obrambe, in za državo Slovenijo, nova naloga. Prva enota SV, ki je štela 25 pripadnikov, je leta 2007 sodelovala v mirovni operaciji ALBA v Albaniji, pod okriljem Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (Juvan, 2005). Od takrat je mogoče zaznati bistveno številčno povečanje sodelovanja pripadnikov SV v misijah v tujini, ki je vrhunec doseglo leta 2007, ko se je na misijo na Kosovo v sile KFOR prvič odpravil celotni bataljon SV. Trenutno na misijah in operacijah v tujini sodeluje 449 pripadnikov SV (Mednarodne operacije in misije s sodelovanjem Slovenske vojske v letu 2010).

Ena izmed značilnosti sodelovanja slovenskih vojakov na mirovnih operacijah v tujini ni samo v številčnem povečevanju, ampak tudi v širjenju spektra nalog, ki jih opravljajo. Naloge, ki jih vojaki opravljajo na terenu so raznovrstne: zbiranje informacij, patroljiranje, varovanje objektov, sodelovanje pri preprečevanju javnih neredov, sodelovanje s specializiranimi mednarodnimi organizacijami (npr. z mednarodnim kazenskim sodiščem za območje nekdanje Jugoslavije pri iskanju množičnih grobišč in oseb, obtoženih vojnih zločinov), sodelovanje pri zbiranju in uničenju nelegalnega orožja, sodelovanje pri dejavnostih na področju humanitarnih dejavnosti (Gregorič, 2004: 6-7). Nedvomno se je razpon nalog in odgovornosti na terenu bistveno povečal z letom 2007 in prvo slovensko bataljonsko udeležbo v misijah. Do leta 2007 so slovenske enote delovale v sestavi sil drugih vojska, februarja 2007 pa je SV prvič v svoji zgodovini na operacijo v tujino napotila enoto velikosti bataljona. Takrat je bataljon SV prvič prevzel lastno območje odgovornosti in poveljeval pripadnikom tuje vojske (Kosovo, 2010). Oktober letošnjega leta in napotitev 14. kontingenta SV v Afganistan, s katerim Slovenija prevzema vodenje Operativne skupine za mentorstvo in povezave (*Operational Mentor and Liaison Team – OMLT*) v okviru sil ISAF prinaša verjetno do sedaj največjo razširitev nalog in pristojnosti. Slovenski vojaki bodo skupaj s pripadniki afganistanske vojske delovali tudi na terenu, pri poveljevanju in vodenju njihovih akcij. Kritiki slovenske prisotnosti v Afganistanu menijo, da bo s tem tudi SV neposredno udeležena v bojnih operacijah (Talci interesov vojske; Intervju), medtem ko Ministrstvo za obrambo poskuša tovrstne trditve zanikati (Pojasnilo Ministrstva za obrambo glede napotitve pripadnikov Slovenske vojske v Afganistan). Slovenski OMLT predstavlja nov mejnik za sodelovanje SV v mednarodnih operacijah in misijah.

Vprašanje nacionalnega interesa je v povezavi z misijo v Afganistanu izjemno aktualno. Ali lahko rečemo, da SV, s tem ko sodeluje v silah ISAF v Afganistanu, dejansko prispeva k krepitvi nacionalne varnosti?

Zanimivo je, da se vprašanje nacionalnega interesa in sodelovanje v mednarodnih operacijah in misijah zastavlja predvsem v povezavi s SV. Sodelovanju civilnih policistov v tujini se namenja precej manj medijske pozornosti. Tako se javnost npr. ne sprašuje kakšen je bil slovenski nacionalni interes za sodelovanje dveh civilnih policistov v misiji OZN na Vzhodnem Timoru v letih 2000 do 2003. Nedvomno je glavne vzroke za to mogoče najti tudi v različnih načinih in oblikah »policijskega« in »vojaškega« sodelovanja, saj SV v misijah praviloma sodeluje s posameznimi kontingenti, ter se istočasno v tujini tako znajde precej večje število pripadnikov SV, kot pripadnikov policije. Da se vprašanje nacionalnega interesa najbolj povezuje s SV je mogoče pojasniti tudi s tem, da je vojska eden izmed temeljnih državotvornih elementov in simbolov nacionalne suverenosti, predvsem navzven in v odnosu do drugih držav in širše mednarodne skupnosti, medtem ko je policija ključen element zagotavljanja notranje varnosti.

2 Teoretična opredelitev

2.1 Mirovne operacije

Pri razpravi o mirovnih operacijah in o nacionalnem interesu sodelovanja v takšnih operacijah je najprej potrebno opozoriti na terminološko zmedo glede uporabe pojma mirovne operacije. Dejstvo je, da se navedeni pojem uporablja tudi zelo na splošno, z mirovnimi operacijami pa zelo radi označujemo vsako obliko sodelovanja in delovanja naših vojaških sil v tujini. Pa vendar vsako delovanje v tujini ne predstavlja mirovnih operacij.

Mirovne operacije v najširšem pomenu besede je mogoče razumeti kot vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti, ki potekajo v kontekstu političnih in diplomatskih prizadevanj za vzpostavitev in ohranitev

mednarodnega miru (Jelušič, 2005: 12). Jelušič (ibid) še ugotavlja, da smo v slovenskem jezikovnem okolju izraz mirovne operacije dolga leta uporabljali kot sopomenko za izraz operacije za ohranjanje miru, kar niti ni bilo vsebinsko sporno, saj je ta tip operacij dejansko bil edini tip mirovnih operacij v tistem časovnem obdobju. Z razvojem dogodkov in sprememb v mednarodnem varnostnem okolju pa so se pojavile nove oblike in tipi mirovnih operacij, kot so npr. operacije za ustvarjanje miru, operacije za graditev miru, operacije za vsiljevanje miru. V praksi mednarodnih mirovnih prizadevanj srečujemo še druge pojme, ki segajo na področje mirovnih operacij, in sicer: operacije v podporo miru, ki so najpogosteje povezane z aktivnostmi zveze Nato; vojaške nevojne operacije, ki se navajajo v ameriški vojaški doktrini ter operacije vojaškega in civilnega kriznega upravljanja, ki jih povezujemo z Evropsko unijo (povzeto po Jelušič, 2005: 12). Ob upoštevanju ugotovitev iz lastnega proučevanja mirovnih operacij Jelušič (2005: 14) oblikuje naslednjo definicijo mirovnih operacij: »Mirovne operacije so vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti za vzpostavitev ter ohranjanje mednarodnega miru, za katere je značilno, da: imajo mednarodni mandat, praviloma s strani mednarodne organizacije; jih izvajajo mednarodne organizacije, regionalne organizacije ali ad hoc koalicije držav; jih izvajajo sile in osebje v večnacionalni sestavi; potekajo zaradi vzpostavitve ali ohranitve statusa quo oziroma mirnega in dogovorjenega prehoda iz statusa quo v neko drugo obliko politične skupnosti; potekajo v dobro lokalnega prebivalstva in niso namenjene zasedbi ali pripojitvi ozemlja; potekajo tako, da povzročajo čim manj škode, in ob uporabi minimalne sile.«

V SV se je v zadnjem obdobju za poimenovanje njihovih aktivnosti in dejavnosti v tujini začel uporabljati izraz mednarodne operacije in misije (MOM). V ozadju uporabe takšnega poimenovanja verjetno tiči želja izogniti se uporabi besedi »mirovne«, saj je pri poimenovanju nekaterih operacij in misij v katerih SV sodeluje resnično težko uporabiti pridevnik »mirovne«. Uporaba izraza MOM nakazuje tudi širjenje spektra dejavnosti in nalog, ki jih pripadniki SV opravljajo na misijah v tujini.

2.2 Nacionalni interes

Pri razpravi o smiselnosti sodelovanja v mirovnih operacijah v imenu nacionalnega interesa je potrebno opredeliti kaj nacionalni interes sploh je. Bebler (2002: 638) nacionalni interes opredeli kot temeljne vrednote, ki jih velika večina pripadnikov nacije sprejema in doživlja kot nujne za njen obstoj in blagostanje. »Eden od elementarnih interesov vsake družbe je trajna zagotovitev njene zunanje varnosti in obstoja v mednarodnem okolju« (ibid.).

Z opredelitvijo nacionalnega interesa se je ukvarjal tudi Grošelj (2005), ki se je pri tem naslanjal na opredelitve in ugotovitve nekaterih avtorjev. Grošelj (2005: 16) ugotavlja, da bolj znanstveno in teoretično utemeljene definicije nacionalnega interesa sodijo predvsem v okvir (neo)realistične varnostne paradigme. Tako Hoffman (v Grošelj, 2005: 16) govori, da je moč hkrati cilj (interes) države in sredstvo za doseg drugih ciljev. Ločuje med manj zavezujočimi cilji (ugled in rast moči države na nekem območju, zaščita zasebnih državljanov v tujini,...) in eksistencialnimi interesi, ki temeljijo na različnih dejavnikih (zemljepis, naravni viri, industrijske zmogljivosti in ustaljene tradicije nacionalnih načel). Finnemore (v Grošelj, 2005: 16) kot nacionalni interes opredeli varnost, moč in bogastvo države, medtem ko Holsti (ibid.) v okviru tega pojma ločuje med osnovnimi interesi ter vrednotami, srednjeročnimi in univerzalnimi dolgoročnimi cilji. Osnovni interesi so tisti cilji, za katere so ljudje najbolj pripravljeni na največjo žrtev, se pravi, da so ti cilji najpogosteje povezani s samoohranitvijo politične enote in so po svoji naravi kratkoročni.

Ključni skupni imenovalec definicij nacionalnega interesa, ki izhaja iz političnega realizma, je država, njena moč, varnost in preživetje v kaotičnem in anarhičnem mednarodnem okolju, kjer največjo grožnjo eni državi predstavlja druga država. Pojav nedržavnih groženj po svetu pa nedvomno zahteva redefiniranje pojma nacionalni (varnostni) interes. »Tako moramo na eni strani razumeti nacionalni (varnostni) interes kot ravnovesje med odgovorom na različne grožnje v različnih sektorjih (vojaška, okoljska, gospodarska, politična, družbena, kriminalna, teroristična, zdravstvena in informacijska grožnja), na drugi strani pa emancipacijske potrebe posameznika oz. skupnosti, ki postajata poleg države vse bolj pomembni, če že ne ključni subjekt varnosti, zato je tudi pomemben vidik nacionalnih (varnostnih) interesov spoštovanje

človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kot temeljnega predpogoja človekove varnosti in emancipacije. Zaradi tega tudi področje uresničevanja teh interesov ni izključno vezano na suvereno državo in njeno nacionalno ozemlje, ampak na širše okolje regije, v kateri se nahaja država, ali sveta kot celote.» (Grošelj, 2005: 19).

3 Temeljni dokumenti, ki urejajo sodelovanje SV v operacijah v tujini

Temeljni zakon, ki se v Sloveniji nanaša na področje obrambe, je Zakon o obrambi, ki v svojem 2. členu, kot temeljni namen obrambe določa »odvrtaanje napada na državo ter obramba neodvisnosti, nedotakljivosti in celovitosti države«. Za potrebe članstva v zvezi NATO ter sodelovanja v različnih misijah in operacijah v tujini pa zakon določa, da se »ta namen uresničuje tudi z vključevanjem in z aktivnim sodelovanjem države v mednarodnih varnostnih povezavah na podlagi mednarodnih pogodb« (Zakon o obrambi, 2004). Zakon med drugim določa temeljne naloge SV, med katere spada tudi izvrševanje obveznosti, ki jih je država sprejela v mednarodnih organizacijah in z mednarodnimi pogodbami.

Drugi zakon, ki lahko štejemo za temeljnega za področje delovanja SV je Zakon o službi v SV iz leta 2007. Zakon določa načine na katere SV izvršuje obveznosti, ki jih je država sprejela v mednarodnih organizacijah oziroma z mednarodnimi pogodbami:

- z delovanjem vojaške diplomacije;
- s sodelovanjem v operacijah, misijah in drugih oblikah delovanja, primernih za preprečevanje sporov, ohranjanje, vsiljevanje in vzdrževanje miru ter v kolektivni obrambi;
- s sodelovanjem in delovanjem v skupnih poveljstvih in enotah zavezništva oziroma drugih mednarodnih organizacij;
- s sodelovanjem in delovanjem v organih, predstavništvih ali službah mednarodnih organizacij;
- s sodelovanjem v skupnih poveljstvih in enotah, ustanovljenimi z drugimi državami;
- z nudenjem vojaške pomoči v oborožitvi, vojaški opremi ali v drugi obliki;
- z nudenjem humanitarne pomoči ali pomoči za izvajanje humanitarnih dejavnosti;
- s sodelovanjem v dejavnostih za preprečevanje terorističnih in drugih pojavov ogrožanja stabilnosti in varnosti (Zakon o službi v SV, 2007).

Omenjeni zakon ne določa interesov za sodelovanje v operacijah in misijah v tujini, kar je popolnoma razumljivo, saj to tudi ni namen tega zakona vendar pa je iz njega razvidno, da takšne naloge sodijo med temeljne naloge SV.

Natančnejšo določitev slovenskega nacionalnega interesa je potrebno iskati v višjih doktrinarnih dokumentih slovenske države, in ne v posameznih zakonih. Med najvišje strateške dokumente, ki določajo slovenske nacionalne varnostne interese sodi Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (2010). Resolucija opredeljuje nacionalne interese, varnostna tveganja in vire ogrožanja države, njenih institucij, državljanek in državljanov (v nadaljnjem besedilu: državljani) ter usmeritve, ukrepe in mehanizme za zagotavljanje nacionalne varnosti. Dokument razlikuje med nacionalnimi interesi Republike Slovenije in nacionalnovarnostnimi cilji Republike Slovenije. Nacionalni interesi so »življenjski in strateški. Trajna življenjska interesa Republike Slovenije sta ohranitev neodvisnosti, suverenosti in ozemeljske celovitosti države ter ohranitev nacionalne identitete, kulture in samobitnosti slovenskega naroda tako znotraj mednarodno priznanih meja Republike Slovenije kot v zamejstvu in po svetu«. (Resolucija o strategiji nacionalne varnosti, 2010). Resolucija določa, da bo Republika Slovenija svoje življenjske in strateške interese uresničevala samostojno, z intenzivnim dvostranskim delovanjem ter z dejavno vlogo v regiji in v OZN, EU, Natu in drugih mednarodnih organizacijah. Iz napisanega je razvidno, da je aktivna vloga Slovenije v mednarodnih organizacijah eden izmed mehanizmov za uresničevanje nacionalnih interesov Republike Slovenije.

Če s sodelovanjem v misijah in operacijah v tujini, Slovenija zagotavlja nacionalno varnost, ter se odziva na vire ogrožanja, je potrebno najprej opredeliti kateri ti viri ogrožanja so. Podobno ugotavlja tudi Selan

(2009), ki pravi, da je temeljno podlago za celostni pristop k sodelovanju v mednarodnih operacijah in misijah je mogoče najti že pri definicijah virov ogrožanja, kot jih navajajo temeljni nacionalni dokumenti ter strateški koncepti Nata in EU. Resolucija o strategiji nacionalne varnosti tako razlikuje med viri ogrožanja na globalni, nadnacionalni in nacionalni ravni.

Na globalni ravni se kot vir ogrožanja pojavljajo krizna žarišča, ki z oboroženimi spopadi in spopadi nizke intenzitete ogrožajo varnost in so tveganje za stabilnost širše mednarodne skupnosti. Resolucija ugotavlja, da se zaradi teh žarišč mednarodna skupnost sooča s pojavom nestabilnih in propadlih držav, nevarnostjo porasta organiziranega kriminala in grobimi kršitvami človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Vse to neposredno vpliva na migracijske tokove ter nastajanje zatočišč za delovanje terorističnih skupin. Republika Slovenija se kot članica evroatlantskih integracij in drugih mednarodnih organizacij sooča z geografsko bolj oddaljenimi regionalnimi kriznimi žarišči.

Največji vpliv na nacionalno varnost Republike Slovenije ima nedokončana pokonfliktna obnova Zahodnega Balkana, ki se kaže predvsem v večji verjetnosti nastanka nevojaških virov ogrožanja, kot so organizirani kriminal, korupcija, ilegalne migracije in trgovina z ljudmi, orožjem in drogami ter terorizem. Republika Slovenija skladno s svojimi nacionalnimi interesi sodeluje v mednarodnih operacijah in misijah na posameznih kriznih žariščih, s čimer dejavno prispeva k mednarodnemu miru, varnosti in stabilnosti. (povzeto po Resolucija o strategiji nacionalne varnosti 2010).

Na osnovi zapisanega v Resoluciji o strategiji nacionalne varnosti (2010) je mogoče sklepati, da se Slovenija s sodelovanjem v misijah in operacijah v tujini predvsem odziva na dogodke na kriznih žariščih. Nekoliko natančnejša je Obrambna strategija RS (2001), ki opredeljuje cilje, smernice delovanja in razvoja obrambnega sistema RS. Dokument kot interese in cilje na obrambnem področju opredeljuje dejavno in enakopravno sodelovanje pri preprečevanju konfliktov in obvladovanju kriz, ter s tem aktivno prispeva k oblikovanju stabilnega okolja in zagotavljanju varnosti v mednarodni skupnosti. Na osnovi tega lahko sklepamo, da je ohranjanje miru, varnosti in stabilnosti tako v Evropi kot v širšem mednarodnem okolju, eden ključnih obrambnih interesov Republike Slovenije.

Na zgoraj omenjeni resoluciji in na Obrambni strategiji RS pa temelji Vojaška doktrina (2006). Vojaška doktrina določa temeljna načela, po katerih SV ali njeni deli usmerjajo svoje delovanje na obrambno-varnostnem področju, da bi podprli nacionalne interese in cilje.« Vojaška doktrina je še posebej pomembna, ker Nato in EU opredeljuje kot globalna akterja zagotavljanja mednarodnega miru, varnosti in stabilnosti ter uveljavljanja demokracije in skupnih vrednot (Grošelj, 2005: 165). V dokumentu se izpostavlja zavezanost RS k uresničevanju strateškega koncepta zavezništva, ki med drugim daje usmeritve za uporabo političnih in vojaških sredstev pri doseganju varnostnih ciljev (ibid.).

Zanimivo je, da je Strategija sodelovanja Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah iz leta 2010, od katere bi pričakovali natančnejšo opredelitev motivov in razlogov za sodelovanje v operacijah in misijah v tujini, bolj splošna od Resolucije o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije. V Strategiji sodelovanja Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah je zapisano, da: »s sodelovanjem v mednarodnih operacijah in misijah RS sledi svojim nacionalnim interesom ter hkrati izpolnjuje obveznosti, ki izhajajo iz članstva v Organizaciji združenih narodov, Evropski uniji, Natu, Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi in Svetu Evrope. RS sodeluje v mednarodnih reševalnih operacijah na podlagi bilateralnih dogovorov oziroma v okviru mednarodnih mehanizmov za usklajevanje nudenja pomoči ob nesrečah, predvsem v okviru mehanizma civilne zaščite EU, in sicer na podlagi zaprosila prizadete države in v skladu s smernicami OZN«, medtem ko natančnejše opredelitve kaj ti nacionalni interesi so, ni zaslediti.

Na osnovi zapisanega je mogoče ugotoviti, da s sodelovanjem v misijah in operacijah v tujini Slovenija v prvi vrsti izpolnjuje obveznosti do zavezništva in drugi mednarodnih organizacij katere članica je, kar je še najbolj razvidno iz vojaške doktrine. V bistvu lahko rečemo, da gre za posredno zagotavljanje nacionalne varnosti. Neposredno zagotavljanje pa je mogoče zaslediti samo v primeru kriznih žarišč v naši neposredni geografski bližini. Grošelj pa (2005, 167) na osnovi lastne analize temeljnih zakonodajnih dokumentov s področja zagotavljanja nacionalne varnosti v RS ugotavlja, da je bilo sodelovanje v mirovnih operacijah vedno njihov bolj ali manj pomemben sestavni del.

4 Odnos slovenske javnosti do sodelovanja v mirovnih operacijah

Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij (CJMMK) Fakultete za družbene vede že od leta 1991 izvaja longitudinalno raziskavo Slovensko javno mnenje (SJM) v katero so, v sodelovanju z Obramboslovnim raziskovalnim centrom vključene tudi teme o nacionalne varnosti in sodelovanju v mednarodnih mirovnih operacijah.

Na osnovi analize gibanja mnenja slovenske javnosti do mednarodnih mirovni aktivnosti Republike Slovenije v letih 1994, 1999, 2001, 2003, 2005, 2007 in 2009 je mogoče ugotoviti, da podpora mirovnim operacijam pada, Slovenke in Slovenci pa med različnimi akterji še vedno v največji meri podpirajo SV, in sicer predvsem v humanitarnih in razvojnih operacijah, ki ne predstavljajo večjega tveganja za življenja pripadnikov, pri čemer javnost o različnih tipih operacij in možnostih prispevka različnih akterjev izven Slovenske vojske ne ve prav veliko (Vuga, 2009: 70, SJM 2009). Vuga (2009: 73) ugotavlja, da je upad podpore morda med drugim mogoče pripisati tudi prepričanju javnosti, da s sodelovanjem Slovenija ne pridobi niti večjih gospodarskih koristi nit mednarodnega ugleda, ampak zgolj izpolnjuje pričakovanja mednarodne skupnosti. V letu 2007 jih je več kot polovica anketirancev menila, da se zaradi sodelovanja v misiji ISAF v Afganistanu povečuje teroristična ogroženost Slovenije (ibid.), medtem ko je v letu 2009 strinjanje s to trditvijo padlo za skoraj 10 odstotnih točk v primerjavi z letom 2007 (SJM 2009).

Primerjava vprašanj o podpori sodelovanja Slovenske vojske v mednarodnih mirovni in humanitarnih operacijah ter o podpori sodelovanja Republike Slovenije v mednarodnih mirovni operacijah kaže, da Slovenci skozi vsa leta v večji meri podpiramo sodelovanje Slovenske vojske v mednarodnih mirovni in humanitarnih operacijah kot sodelovanje Republike Slovenije v mednarodnih mirovni operacijah.

Leta 1999 še beležimo močno javno podporo (78,2 %), ki do leta 2007 pade za dobrih 12 %, vendar je še vedno precej višja kot podpora sodelovanju Republike Slovenije v mednarodnih mirovni operacijah. Leta 1994, ko je bilo vprašanje postavljeno prvič, je bila podpora le 45 %, v obdobju do leta 2001 se dvigne na 68,6 %, leta 2005 pa se težnja obrne navzdol. Najvišjo podporo javnost izrazi v letu 2003 na 70 %, ko je tudi dosegla najvišjo točko. Do leta 2005 se je podpora mirovnim operacijam zmanjšala za dobrih 12 %, in sicer predvsem na račun neopredeljenosti, medtem ko se delež nasprotnikov ni pretirano spremenil. Naslednje merjenje (jeseni 2007) je stopnjo podpore med državljani z le 45,8 % postavilo nazaj na stanje iz leta 1994, ko je bila podpora mirovnim operacijam na najnižji točki. (Vuga, 2009: 75, 76, 77).

5 Zaključek

Po pregledu temeljnih dokumentov, ki določajo področje zagotavljanja nacionalne varnosti Republike Slovenije, je mogoče ugotoviti, da je aktivnejša vloga Slovenije v mednarodnih organizacijah, med kar štejemo tudi sodelovanje SV v operacijah in misijah v tujini, eno izmed jasno določenih sredstev za zagotavljanje nacionalne varnosti. Torej, če upoštevamo samo kar je zapisano v pregledanih dokumentih, lahko rečemo, da preko sodelovanja v takšnih operacijah in misijah Slovenija tudi zagotavlja lastno nacionalno varnost. Vendar je potrebno dodati, da gre za posredno zagotavljanje nacionalne varnosti.

Pri razmišljanju o obravnavani tematiki pa je potrebno upoštevati tudi mnenja in stališča »uporabnikov« storitev SV, tj. samih državljanek in državljanov Republike Slovenije. Kako oni percepirajo sodelovanje SV na misijah v tujini? Tu pa je mogoče zaznati nekoliko bolj problematično ugotovitev, saj je razkorak med tem kar je zapisano v temeljnih strateških dokumentih, in tem, kar zaznava slovenska javnost, očiten. To, kar slovenska država, vlada, njeni temeljni dokumenti določajo kot nacionalni interes, pa slovenska javnost ne vidi kot takega.

6 Literatura

Bebler, A. (2002). Nacionalni interes Republike Slovenije in varnostne sestavine evroatlantskih organizacij. *Teorija in praksa* 39(4).

Gregorič, B. (2004). Slovenska vojska na operaciji v podporo miru v Bosni in Hercegovini. *Integracije* I(4): 6-7.

Grošelj, K. (2005). Slovenija v svetu mirovnih operacij. Ljubljana: FDV.

Intervju: dr. Klemen Grošelj, obramboslovec (2010). Mladina. Članek je dobljen 2.9.2010 na: http://www.mladina.si/tehdnik/201033/dr_klemen_groselj_obramboslovec.

Jelušič, L. (2005). Mirovne operacije: opredelitev, problemi, prihodnost. Jelušič, L. (ur.), *Mirovne operacije in vloga Slovenije*. Ljubljana: FDV.

Jelušič, L., Garb, M., Grošelj, K., Juvan, J., Kopač, E., Prebilič, V. in Vegič, V. (2006). Mirovne operacije - naložba v mednarodni mir, varnost in stabilnost. Malešič, M.(ur.) *Varnost v postmoderni družbi*. Ljubljana: FDV.

Juvan, J. (2005). Slovenska vojska v mirovnih operacijah. Jelušič, L. (ur.), *Mirovne operacije in vloga Slovenije*. Ljubljana: FDV.

Kosovo (2010) Članek je dobljen 2.9.2010 na: <http://www.slovenskavojska.si/mednarodno-sodelovanje/mednarodne-operacije-in-misije/kosovo/>.

Mednarodne operacije in misije s sodelovanjem Slovenske vojske v letu 2010 (2010). Članek je dobljen 29.09.2010 na: <http://www.slovenskavojska.si/mednarodno-sodelovanje/mednarodne-operacije-in-misije/>.

Obrambna strategija Republike Slovenije. 2001. Vlada RS,sklep 820-00/2001-1.

Pojasnilo Ministrstva za obrambo glede napotitve pripadnikov Slovenske vojske v Afganistan (2010)
Članek dobljen 1.9.2010 na:
[http://www.mors.si/index.php?id=novica&tx_ttnews\[pS\]=1280613600&tx_ttnews\[pL\]=2678399&tx_ttnews\[arc\]=1&tx_ttnews\[pointer\]=1&tx_ttnews\[tt_news\]=2489&tx_ttnews\[backPid\]=43&cHash=leebebeceed](http://www.mors.si/index.php?id=novica&tx_ttnews[pS]=1280613600&tx_ttnews[pL]=2678399&tx_ttnews[arc]=1&tx_ttnews[pointer]=1&tx_ttnews[tt_news]=2489&tx_ttnews[backPid]=43&cHash=leebebeceed).

Ramsbotham, O. in Woodhouse, T. (1999). Encyclopedia of International Peacekeeping Operations. Santa Barbara, Denver, Oxford: ABC-Clio.

Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (2010). Uradni list 27/2010.

Selan, A. (2009). Temeljna vodila pri oblikovanju obrambne politike Republike Slovenije na področju mednarodnih operacij in misij. Bric, R. (ur.) *Sodelovanje Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah*. Ljubljana: MORS.

SJM (Slovensko javno mnenje) (2009). Raziskava o nacionalni in mednarodni varnosti. Ljubljana. FDV.

Strategija sodelovanja Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah (2010). Uradni list RS 19/2010.

Talci interesov vojske (2010) Mladina. Članek dobljen 2.9.2010 na: http://www.mladina.si/tehdnik/201031/talci_interesov_vojske.

Vegič, V. (2006). Slovensko javno mnenje in delovanje vojske v mirovnih operacijah. Malešič, M.

Varnost v postmoderni družbi. Ljubljana: FDV.

Vojaška doktrina (2006). Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje SV.
Dokument je dobljen 1.10.2010 na:
http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/dokumenti/vojd2006_slo.pdf

Vuga, J. (2009). *Sodelovanje Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah v očeh slovenske javnosti*.
Bric, R. *Sodelovanje Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah*. Ljubljana: MORS.

Zakon o obrambi (uradno prečiščeno besedilo) (2004). Uradni list RS, št. 103/2004.

Zakon o službi v Slovenski vojski (2007). Uradni list RS, 68/2007.